

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

1.1 รัฐบาลมีนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินที่สำคัญคือการเสริมสร้างการบริหารราชการแผ่นดิน ที่มุ่งเน้นการบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริตควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ทั้งนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนด้วยความเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ อย่างไรก็ตามตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา แม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายที่ชัดเจนในการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง แต่ยังไม่มีความแข็งแกร่งมากพอที่จะทำให้ยกระดับความเชื่อมั่นเรื่องความโปร่งใสของระบบราชการไทยได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะผลการศึกษารองคํกรณานานาชาติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดลำดับความโปร่งใสของประเทศทั่วโลก ยังพบว่าประเทศไทยมีลำดับและระดับคะแนนที่ไม่ค่อยน่าพอใจนัก

1.2 เหตุผลสำคัญที่ทำให้ไม่อาจยกระดับความเชื่อมั่นเรื่องความโปร่งใสของระบบราชการไทยได้นั้น มีสาเหตุประการหนึ่งที่น่าสนใจคือการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการในทางปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐยังไม่เปิดโอกาสอย่างเต็มที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมเพื่อสะท้อนความโปร่งใสในภาคราชการได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งการให้โอกาสประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลการดำเนินการ และการตรวจสอบขั้นตอนการดำเนินการของภาคประชาชนอยู่ในขอบเขตจำกัด อีกทั้งระบบและวิธีการตรวจสอบมีความยุ่งยากใช้ระยะเวลานาน เพราะเน้นการเยียวยา และคุ้มครองสิทธิแก่ประชาชนเท่าที่จำเป็น ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนภายใต้ปรัชญาที่ว่า “รัฐรู้อะไร ประชาชนต้องรู้อย่างนั้น” และไม่เป็นไปตามหลักการปกครองสมัยใหม่ ไม่ทันต่อภาวะแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครองที่เปลี่ยนแปลงไป

1.3 เพราะฉะนั้นการศึกษาหลักเกณฑ์ และการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการที่จะนำไปสู่การส่งเสริมสิทธิได้รู้ของทั้งภาคประชาชนและองค์กรต่าง ๆ จึงเป็นวิธีการสำคัญอีกรูปแบบหนึ่งที่จะสามารถเข้าใจและเรียนรู้ถึงมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการศึกษาของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) ที่ผ่านมา พบว่ามีหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายหน่วยงานที่มีการพัฒนารูปแบบ และกำหนดหลักเกณฑ์การส่งเสริมสิทธิได้รู้ข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างเป็นระบบ ซึ่งหากสามารถถอดบทเรียนและพัฒนาหลักเกณฑ์วิธีการและรูปแบบการจัดระบบข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนกระบวนการส่งเสริมสิทธิได้รู้ข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ ออกสู่สาธารณะ และหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ได้ก็จะเป็นประโยชน์สูงสุด

1.4 การพัฒนาหลักเกณฑ์ วิธีการ มาตรการ และการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการ ตลอดจนองค์ความรู้ที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้พัฒนาขึ้นจะสามารถเป็นองค์กรต้นแบบ (Best Practice) ด้านการจัดระบบข้อมูลข่าวสารได้ ถือเป็นอีกหนึ่งบทบาทที่สำคัญจากการมีพระราชบัญญัติข้อมูล

ข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งสะท้อนว่าสามารถเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่ประชาชนสามารถใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐได้

1.5 สำหรับการศึกษาจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการในปัจจุบันนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษารูปแบบ หลักเกณฑ์ และระบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารของราชการให้ครบถ้วนทุกภาคส่วน ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้ จึงมุ่งเน้นศึกษาหน่วยงานต้นแบบทั้งหน่วยงานราชการส่วนกลาง หน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้การศึกษากิจการการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารของราชการครั้งนี้มีความครอบคลุมครบถ้วน

ดังนั้น คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ในฐานะองค์กรและหน่วยงานหลักในการคุ้มครองสิทธิได้รู้ของประชาชนและควบคุมกลไกการตรวจสอบภาครัฐตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 จึงเห็นควร จัดทำ “โครงการพัฒนาระบบและการเสริมสร้างความเชื่อมั่นด้านความโปร่งใสหน่วยงานภาครัฐ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555” ภายใต้โครงการ “เสริมสร้างความเชื่อมั่นของรัฐบาลด้านความโปร่งใส” ขึ้น เพื่อพัฒนาระบบ กลไกและการเสริมสร้างเครือข่ายของหน่วยงานภาครัฐในการสร้างความเชื่อมั่นด้านความโปร่งใสและข้อมูลข่าวสาร โดยการนำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ดำเนินการศึกษาไปแล้ว เป็นเครื่องมือในการติดตามและเสริมสร้างกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ในด้านความเชื่อมั่นด้านความโปร่งใส ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการภาครัฐให้มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความโปร่งใส และเพื่อส่งเสริมสิทธิได้รู้ข้อมูลข่าวสารของราชการแก่ภาคประชาชนในการติดตามการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ โดยสามารถใช้กลไกทางกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ ประสานเชื่อมโยงกับกลไกทางการบริหารของคณะรัฐมนตรีและรัฐบาล รวมทั้งการใช้มาตรการเชิงรุกในการเสริมสร้างความโปร่งใสภาครัฐให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน สภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองในปัจจุบัน โดยเฉพาะการสามารถนำองค์ความรู้มาพัฒนาเป็นคู่มือในการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพของกลไกด้านการบริหารจัดการภาครัฐด้านความโปร่งใส และสามารถแก้ไขปัญหาของประเทศในด้านการอำนวยความสะดวก ความเสมอภาค และการสร้างสังคมสมานฉันท์ได้อย่างเหมาะสม

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์และการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการของหน่วยงานภาครัฐตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใส

2.2 เพื่อศึกษากระบวนการจัดการข้อมูลข่าวสารของราชการสู่การสร้างและการใช้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ของหน่วยงานภาครัฐให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

2.3 เพื่อพัฒนาแนวทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของราชการของหน่วยงานภาครัฐตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่สามารถนำไปสู่องค์กรแห่งการส่งเสริมสิทธิได้รู้ของภาคประชาชน

3. เป้าหมายของโครงการ

3.1 เป้าหมายด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาหลักเกณฑ์และการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการของหน่วยงานภาครัฐตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่จัดทำขึ้นตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ศึกษากระบวนการจัดการข้อมูลข่าวสารของราชการสู่การสร้างและการใช้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ของหน่วยงานภาครัฐให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และมุ่งพัฒนาแนวทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของราชการของหน่วยงานภาครัฐตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่สามารถนำไปสู่องค์กรแห่งการส่งเสริมสิทธิได้รู้ของภาคประชาชนรวมทั้งมุ่งเน้นการศึกษาหลักเกณฑ์ วิธีการ และการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการที่เป็นองค์ความรู้ในการนำไปสู่การพัฒนา และส่งเสริมให้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดสู่หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ

3.2 เป้าหมายด้านหน่วยงาน ได้แก่

3.2.1 หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง ในระดับกรมหรือเทียบเท่าที่มีบทบาทในการให้บริการแก่ภาคประชาชน และเป็นกลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการทำงานของภาครัฐในด้านการสร้างความเชื่อมั่นด้านความโปร่งใสและการส่งเสริมสิทธิได้รู้ด้านข้อมูลข่าวสารของภาคประชาชนจำนวน 2 หน่วยงาน ได้แก่ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และกรมป่าไม้

3.2.2 หน่วยงานภาครัฐส่วนภูมิภาค หน่วยงานในส่วนภูมิภาคที่มีกระบวนการให้บริการแก่ภาคประชาชนและเป็นกลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการทำงานของภาครัฐในส่วนภูมิภาค จำนวน 4 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3.2.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีบทบาทในการทำหน้าที่บริการประชาชนอย่างใกล้ชิดตั้งแต่ระดับชุมชนซึ่งเป็นอีกกลไกสำคัญในการสร้างสังคมที่มีความเท่าเทียม และส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตทางสังคมและเศรษฐกิจของภาคประชาชนจำนวน 6 หน่วยงาน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด 2 หน่วยงาน หน่วยงานระดับเทศบาล 2 หน่วยงาน และองค์การบริหารส่วนตำบล 2 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด จังหวัดอุบลราชธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสิงห์บุรี เทศบาลนครนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช เทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ องค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม

รวมทั้งสิ้น 12 หน่วยงาน

สำหรับเหตุผลในการคัดเลือกหน่วยงานทั้ง 12 หน่วยงานนั้น สามารถอธิบายเหตุผลของการเลือกได้ 4 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มหน่วยงานต้นแบบที่เป็นหน่วยงานราชการต้นแบบด้านข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด

กำแพงเพชร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. กลุ่มหน่วยงานต้นแบบที่เป็นหน่วยงานภาครัฐต้นแบบในการบริหารจัดการองค์กร ได้แก่ เทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง องค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง อำเภอ แกด้า จังหวัดมหาสารคาม

3. กลุ่มหน่วยงานต้นแบบที่เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีการบริการข้อมูลข่าวสารของราชการ อย่างเป็นระบบ และมีนวัตกรรมการจัดการท้องถิ่นให้กับภาคประชาชนได้อย่างน่าชื่นชม ได้แก่ กรม ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เทศบาลนคร นครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด ราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสิงห์บุรี อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

4. ทุกหน่วยงานมียุทธศาสตร์การส่งเสริมสิทธิได้รู้ข้อมูลข่าวสารของราชการของ ประชาชน และบางหน่วยงานมีผลงานที่ดีโดยเป็นหน่วยงานที่ได้รับรางวัลจากสถาบันพระปกเกล้า ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและการบริหารจัดการที่ดี เป็นต้น

4. ขอบเขตการดำเนินงาน

4.1 ดำเนินการศึกษารูปแบบและกระบวนการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการ รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและการส่งเสริมการได้รู้ข้อมูลข่าวสารหน่วยงานของรัฐ โดยมุ่งเน้น การศึกษาวิเคราะห์จากนโยบาย แผนปฏิบัติการ และผลการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐดังกล่าว โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่จัดทำขึ้นตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของ ราชการ พ.ศ. 2540

4.2 ดำเนินการพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลข่าวสารในเชิงการติดตามและ ประเมินผลกระบวนการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐที่เป็นกลุ่มเป้าหมายด้านการจัดระบบข้อมูล ข่าวสารของราชการโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่จัดทำขึ้นตาม พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 สำหรับหน่วยงานของรัฐ เป็นเครื่องมือในการ ดำเนินการ

4.3 ดำเนินการเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาหน่วยงานภาครัฐที่สามารถเป็นองค์กร ต้นแบบด้านการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อสามารถเป็นหน่วยงานภาครัฐที่ให้คำแนะนำและ การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารของราชการตามพระราชบัญญัติข้อมูล ข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 แก่หน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน

4.4 ดำเนินการศึกษารูปแบบ วิธีการและแนวทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของ ราชการของหน่วยงานภาครัฐตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 โดยการใช้ เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่จัดทำขึ้นตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 สำหรับหน่วยงานของรัฐ เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ

4.5 พัฒนาหลักเกณฑ์ วิธีการ และการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการ โดย มุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และกระบวนการในการดำเนินการตาม พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

4.6 ดำเนินการศึกษากระบวนการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการ ในลักษณะของการสร้างและพัฒนาชุดความรู้ที่ได้จากการดำเนินการศึกษาในมิติต่าง ๆ เพื่อสร้างเป็นคู่มือสำหรับหน่วยงานภาครัฐในการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการ

4.7 สรุปและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานตามโครงการจัดทำรายงานการศึกษาวิจัย โดยเน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล/ความรู้ที่ได้จากการดำเนินการตามโครงการ

5. วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งเน้นศึกษารูปแบบ วิธีการ และองค์ความรู้ที่ใช้ในกระบวนการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการของหน่วยงานภาครัฐตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เพื่อพัฒนาหลักเกณฑ์ วิธีการ และการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการ รวมทั้งองค์ความรู้ของหน่วยงานภาครัฐให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยใช้การดำเนินการศึกษาเชิงลึกจากผู้บริหารหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ ตลอดจนประชาชนที่รับบริการ และเครือข่ายภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการรับบริการจากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลในระดับองค์ความรู้ที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นคู่มือสำหรับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการของหน่วยงานภาครัฐได้

5.1 วิธีการศึกษา ดำเนินการใน 4 ลักษณะ คือ

5.1.1 การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary study) เพื่อค้นหาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับรูปแบบ กระบวนการในการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นด้านความโปร่งใส และการส่งเสริมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการศึกษาวិเคราะห์จากนโยบาย แผนปฏิบัติการ และผลการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ

5.1.2 การศึกษาภาคสนามจากการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง หน่วยงานภาครัฐส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากหน่วยงานที่ทำการศึกษา

5.1.3 การศึกษาภาคสนามจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง หน่วยงานภาครัฐส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากหน่วยงานที่ทำการศึกษา

5.1.4 การประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็นจากผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบถึงแนวทางการจัดระบบข้อมูลข่าวสารเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นด้านความโปร่งใส และการส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และสิทธิการรับรู้ของประชาชน

5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

5.2.1 ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง ระดับกรมหรือเทียบเท่า จำนวน 2 หน่วยงาน ๆ ละ 2 คน รวม 4 คน

5.2.2 เจ้าหน้าที่ภาครัฐขององค์กรในระดับภูมิภาค จำนวน 4 หน่วยงาน ๆ ละ 5 คน รวม 20 คน

5.2.3 เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 6 หน่วยงาน (องค์การบริหารส่วนจังหวัด 2 หน่วยงาน หน่วยงานระดับเทศบาล 2 หน่วยงาน และองค์การบริหารส่วนตำบล 2 หน่วยงาน) หน่วยงานละ 5 คน รวม 30 คน

5.2.4 ตัวแทนจากภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยประกอบด้วย

5.3.1 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีประเด็นที่สำคัญ เช่น การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ การจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการ รูปแบบ วิธีการและแนวทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของราชการ เป็นต้น

5.3.2 แบบสัมภาษณ์สำหรับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีประเด็นที่สำคัญ เช่น หลักเกณฑ์ วิธีการ มาตรการ และการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการ รวมทั้งองค์ความรู้ของหน่วยงานภาครัฐที่เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใส เป็นต้น

5.3.3 แบบประเมินหน่วยงานภาครัฐตามตัวชี้วัดความโปร่งใสสำหรับหน่วยงานของรัฐที่กำหนดตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

5.3.4 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) และการสัมภาษณ์เชิงวิชาการเพื่อวิเคราะห์กระบวนการจัดระบบข้อมูลข่าวสารเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นด้านความโปร่งใสตามตัวชี้วัดความโปร่งใสสำหรับหน่วยงานของรัฐ

5.3.5 การสังเกตและการใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบ Problem Base เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดระบบข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และหลักความโปร่งใส

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยคณะวิจัยเลือกหน่วยงานต้นแบบของการศึกษาแบบยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (purposive sampling) โดยวิธีการเช่นนี้ ชาย โพธิสิตา (2550) ได้สรุปว่าคือการที่เราเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สามารทำให้ข้อมูลที่ประโยชน์กับการวิจัยมากที่สุด ซึ่งเราจะเรียกกลุ่มตัวอย่างเหล่านั้นว่าผู้ให้ข่าวสำคัญ (key informants) โดยการที่ผู้วิจัยใช้พื้นที่หลายพื้นที่เพราะจะเป็นการยืนยันว่าข้อมูลที่ได้นั้นมีความหลากหลายและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยมากที่สุด (ชาย โพธิสิตา, 2550: 127 – 129) โดยการศึกษาการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการ จึงเลือกหน่วยงานราชการทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เคยเป็นองค์กรต้นแบบด้านข้อมูลข่าวสารของราชการ หรือได้รับรางวัลหน่วยงานราชการที่มีความโปร่งใสทางการบริหารจัดการองค์กร ทั้งนี้ด้วยระเบียบวิธีที่เน้นการเลือกกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาเพื่อให้ตอบจุดมุ่งหมายเป็นหลัก ส่งผลให้คณะวิจัยสามารถเลือกหน่วยงานที่มีความพร้อมด้านข้อมูลข่าวสารของราชการได้ดียิ่งขึ้น

6. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในภาพรวม (Outcome)

6.1 สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการสามารถปฏิบัติการกิจในการส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการได้อย่างกว้างขวาง

6.2 สามารถยกระดับมาตรฐานของการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการของหน่วยงานภาครัฐให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมทุกภาคส่วน

6.3 สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารของราชการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้อย่างกว้างขวาง

6.4 มีระบบการตรวจและให้คำแนะนำในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

6.5 สามารถคุ้มครองสิทธิได้รู้ของประชาชน ประชาชนได้รับบริการด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง

6.6 สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการสามารถปฏิบัติงานได้เป็นผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และนโยบายของรัฐบาล

6.7 สามารถสร้างและพัฒนาหลักเกณฑ์ วิธีการ มาตรการ และการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานภาครัฐให้สอดคล้องกับความตื่นตัวด้านการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐทั้งจากภาคประชาชนและองค์กรด้านความโปร่งใสต่าง ๆ

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับตามโครงการ (Output)

7.1 ได้ทราบถึงหลักเกณฑ์และการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการของหน่วยงานภาครัฐตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

7.2 ได้มีการพัฒนาการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานภาครัฐด้านการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยการใช้เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสสำหรับหน่วยงานของรัฐเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ ซึ่งจะเป็ข้อมูลสะท้อนภาพความโปร่งใสของระบบราชการไทยด้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้

7.3 ได้ทราบถึงรูปแบบ วิธีการและแนวทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของราชการของหน่วยงานภาครัฐตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

7.4 ได้พัฒนาหลักเกณฑ์ วิธีการ มาตรการ และการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการรวมทั้งองค์ความรู้ของหน่วยงานภาครัฐให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่จัดทำขึ้นตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารทางราชการ พ.ศ. 2540